

„A hazai víz- és élelmiszer-ellátás a lakosság létbiztonságának záloga”

AZ „ASZÁLY ÉS A SZÁRAZODÁS MAGYARORSZÁGON” KONFERENCIA ÁLLÁSFOGLALÁSA

Szakemberek, oktatók, kutatók, a gazdasági élet szereplői, a tudományos konferencia valamennyi résztvevője, hozzáértésük és felelősségük tudatában állásfoglalással fordulnak az Országgyűléshez, hogy *hozza meg a szükséges döntéseket, valamint intézkedéseket* az egyhangúan elfogadott „Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégián” túlmenően, és határozzon a „Nemzeti Víz- és Élelmiszer-ellátási Létbiztonság Program”-ról, a lehetséges rendkívüli események megelőzése és hatásainak mérséklése érdekében, figyelemmel az EU Víz Keretirányelv végrehajtására, a készülő Duna Stratégiára.

Rendkívül fontosnak tartjuk annak tudatosítását, hogy *napjaink és a közeljövő aszálya és a szárazodás nem azonos az elmúlt évtizedekével, ami alapjaiban rendítheti meg a lakosság létbiztonságát!*

- Magyarországon 100 évből 28 aszályos, s már az 1900-as évek elején – különösen a mosonmagyaróvári professzorok – harcot hirdettek az aszály ellen. Történtek figyelemfelkeltő vizsgálatok, kezdeményezések a közelmúltban is, de *a jövőben várható vízhiány, szárazság és aszály az eddigiektől minőségileg eltérő lesz, mert a felmelegedés és a szárazodás folyamatában jelenik meg, szélsőséges időjárási jelenségekkel súlyosbítva.* Ezt jelzi az aszályos évek gyakoriságának növekedése, valamint az, hogy a közelmúlt években a korai és kései fagyokat árvíz, belvíz, majd aszály, soha nem tapasztalt hőségnapok követték, amit özönvízszerű esők, sárlavinák, jégesők, viharok, erdő-, bozót-, tarlótüzek, új kórokozók és kártevők megjelenése kísért. A keletkezett károk mind a GDP-t, mind a fizetési mérleget súlyosan érintették. Az aszály mind gyakrabban sújt olyan térségeket is, ahol megjelenésük nem, vagy korábban kevésbé volt jellemző.

- A magyarországi aszály és a szárazság régebben mindenekelőtt *mezőgazdasági kárként szerepelt, mely területileg is differenciáltan jelentkezett.* Ha veszélybe került a lakosság élelmiszer-ellátása (búza, burgonya stb., vagy az állatállomány takarmánygabona-szükséglete), általában importból ellensúlyozható volt. A mezőgazdasági károkat a múltban az öntözés némileg csökkentette, az éghajlat szárazodása miatt azonban ennek lehetőségét az öntözésre fordítható vízkészlet fogyatkozása eleve számottevően korlátozza, miközben az öntözéses gazdálkodás erőteljesen csökkent az utóbbi évtizedekben. A felmelegedés, az időjárási szélsőségek, a *szárazodás*

és az aszály már a nemzetgazdaság több ágát is károsan érintheti, a víz- és élelmiszerhiányon túlmenően a humán- és állategészségügyben, élelmiszeriparban, infrastruktúrában, építéset talajmechanikai vonatkozásaiban, energiaiparban, szállításban, közlekedésben, turizmusban stb. is halmozottan okozhat károkat, amit tetéz az, hogy a szárazodás kiterjedése térben is megnő.

- A vízhiány, a szárazodás *nemcsak gyakoribbá, elhúzódóbbá válik, hanem várhatóan súlyosan érinti a természeti környezetet és a természeti erőforrásokat, a mezőgazdasági, kertészeti, erdészeti termelőalapokat.* Ez különösen ráirányítja a figyelmet a lakossági víz- és élelmiszer-ellátás fokozódó bizonytalanságára, valamint az ivóvíz és az élelmiszer-alapanyagok minőségének romlására, miközben növekednek a termelési költségek és a vállalkozások, befektetők kockázatai.

- Tudatában annak, hogy a klímaváltozás folyamatában a vízkészletek és az agroökológiai potenciál – az egy lakosra jutó kedvező vízkészlet, a jó és közepes minőségű termőtalaj-ellátottság okán – hazai és nemzetközi vonatkozásban felértékelődik, elsőrendű feladat ezen potenciál óvása, megőrzése, fenntartható hasznosítása.

- Megkerülhetetlen az aszály és a szárazodás *társadalmi hatásaival* való szembenézés is, hiszen a jelenség súlyosan, elemi létfeltételeiben veszélyezteti a lakosságot. Megrendülhet a polgárok biztonságérzete, amihez a helyes történelmi szemlélet mellett anyagi biztonság és eligazító jövőkép, illetve az ezekre utaló döntések, feladatok, érzékelhető lépések szükségesek. Alapvető a lakosság tájékoztatása, a tudatosság erősítése a társadalom valamennyi szintjén a várható változásokról, ezek következményeiről, a felkészülés lehetőségeiről.

Kérjük, hogy az Országgyűlés minél előbb határozzon a magyarországi víz- és élelmiszer-ellátás biztonságát előmozdító stratégia, intézkedési terv kidolgozásáról, jogszabályokkal alátámasztott cselekvési program előkészítéséről, kormánybiztos megbízásáról, a beszámolási kötelezettségről, az ösztönző intézkedésekről, ezek feltételeiről, a végrehajtás szereposztásáról, valamint elkülönített források biztosításáról!

Figyelemmel a világban zajló folyamatokra, továbbá arra, hogy az EU munkaprogramot fogadott el a vízhiány és a szárazság kezelésére irányuló intézkedésekről, valamint a konferencia állásfoglalásában megfogalmazottakra,

javasoljuk, hogy a magyarországi tartós víz- és élelmiszerhiány megelőzését szolgáló intézkedések között jelenjenek meg az alábbiak:

A társadalmi tudatformálás érdekében

1. Tájékoztatási és párbeszédprogramok kezdődjenek a kormányzati, szakmai, társadalmi, civil szervezetek között.
2. A kormányzati, szakmai szervezetek ösztönözzék a vízhiánnyal és a szárazsággal foglalkozó rendszeres médiatevékenységet.

A felsőszintű döntésként

3. Az Országgyűlés határozzon a lehető legrövidebb időn belül „Nemzeti Víz- és Élelmiszer-ellátási Létbiztonság Program” kidolgozásáról, az EU irányelvekhez igazodó tartalommal.
4. Készüljön nemzeti aszálystratégia, cselekvési program, végrehajtási utasítás, valamint új támogatási rendszer.
5. Szerepeljen a támogatás feltételeként az igazolt felkészülés.
6. Nevezzenek ki kormánybiztost a megvalósítás, a folyamatos tájékoztatás, a kommunikáció, az Országgyűlés és a Kormány elé kerülő jelentések összehangolására.
7. Különítsenek el forrásokat a feladatok megvalósítására, s intézkedjenek a beszámolási kötelezettség, valamint a számonkérés rendszerességéről.
8. Kerüljön sor az alapvető vízigények mindenkori kielégítése érdekében, a Víz Keretirányelvnek megfelelően, vízkészlet-vízhasználati megállapodások kötésére a vízgyűjtő terület érintett államaival.
9. Kezdeményezzenek olyan K+F programokat, melyek tudományosan megalapozzák a szükséges intézkedéseket. Működtessenek nyomon követési, ellenőrzési és visszajelző rendszereket.
10. Készüljön oktatási program a megelőzés, védekezés, a szakképzés erősítésére és a tanácsadó szakemberképzés javítására, valamint az állampolgárok ismereteinek bővítésére.

A vállalkozások, gazdasági és más szervezetek, önkormányzatok, társadalmi csoportok körében

11. Váljon alapvető követelménnyé a megelőzés.
12. A jó gyakorlat szerves részét képezze a vízkészlet-gazdálkodás, továbbá a vízhiány megelőzése, és a talajok nedvességmegtartó képességének megóvása.

Az Aszály és a Szárazodás Magyarországon Konferencia Kecskemét, 2009. október 7. (szerda)

Az Előkészítő Csoport névsora

Elnök: Láng István akadémikus, kutatóprofesszor
Magyar Tudományos Akadémia

Tagok: Buzás István főiskolai tanár
Kecskeméti Főiskola

Csete László c. egyetemi tanár, főszerkesztő
„KLÍMA-21” Füzetek Szerkesztősége

Horváth Levente kutatócsoport vezető
MTA-BCE Alkalmazkodás a Klímaváltozáshoz Kutatócsoport

Jolánkai Márton egyetemi tanár, intézetigazgató
Szent István Egyetem

Kavrán Viktória szakmai tanácsadó
Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács Titkársága

Kolossváry Gábor szakmai főtanácsadó
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

Ligetvári Ferenc egyetemi tanár
Szent István Egyetem

Simonyi Péter környezetvédelmi szakértő
Magyar Országgyűlés

Soltész Miklós egyetemi tanár
Kecskeméti Főiskola

Szalai Sándor vezető-főtanácsos
Országos Meteorológiai Szolgálat

Szűcs Gábor környezetvédelmi szakértő
Magyar Országgyűlés

Tóth László Menyhért szakmai tanácsadó
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium

Várallyay György akadémikus, kutatóprofesszor
MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet

Vermes László professzor emeritus
BCE Kertészettudományi Kar